

การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ Promotion of Fruit Product Processing

ภูวกฤษ รุ่งทิวากรกิจ

Phuwakij Rungtiwakornkij

บริษัท เดอะบีกพีเทรดดิ้ง จำกัด

อีเมล: phuwakij77@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

21 พฤศจิกายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

28 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

8 เมษายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ (2) ศึกษาถึงการวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ (3) จัดทำรูปแบบการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เพื่อนำไปสู่ประเด็นสำคัญที่ควรจะต้องมีการพิจารณาปรับปรุงเกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

ผลการศึกษาพบว่า (1) คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตรตามมาตรา 81(1)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้การขายพืชผลทางการเกษตรในราชอาณาจักรโดยการปรุงแต่งด้วยการใส่สารปรุงรสหรือสารกันเสีย หรือสารอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกันและผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวยังคงลักษณะเป็นพืชผลทางการเกษตรที่อยู่ในสภาพสด หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียในระหว่างขนส่ง หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียเพื่อการขายปลีกหรือขายส่ง ไม่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (2) จากคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ดังกล่าวนั้น ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ไม่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (3) เป็นการเพิ่มภาระด้านภาษีให้แก่เกษตรกร และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่สนับสนุนให้เกษตรกรไทยแปรรูปผลไม้ในช่วงฤดูกาลที่มีผลไม้ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากและเกินความต้องการของผู้บริโภค

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ของเกษตรกรไทย จึงเห็นควรเสนอให้ยกเว้นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ และให้ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to investigate concepts, theories, and principles concerning the promotion of fruit product processing, (2) to analyze the promotion of fruit product processing in Thailand compared to foreign countries, and (3) to establish a model for the promotion of fruit product processing. The data were collected on the problems regarding the promotion of fruit product processing for bringing an important issue in the promotion of fruit product processing.

The results found that (1) the Revenue Departmental Order No. Por 28/2535 on the sale of agricultural products in Section 8 1 (1)(a) of the Revenue Code has stipulated the sale of agricultural products in the Kingdom containing additives, preservatives, or other substances and food products existing in the form of fresh agricultural products, being preserved to prevent from spoilage during transport, or being preserved to prevent from spoilage of retailing or wholesaling, not be exempted from the value-added tax, (2) the Revenue Departmental Order No.Por 28/2535 has led the fruit product processing not to be exempted from the value-added tax, (3) this was considered as an increase of tax burdens of the farmers and inconsistency with government's intent to promote the fruit product processing among Thai farmers during the period of having a large amount of fruits in the market and exceeding needs of the consumers.

Therefore, in order to promote the fruit product processing among Thai farmers, it is advisable to propose the exemption of the value-added tax on the fruit product processing and the government to establish the policy for promoting the fruit product processing.

Keywords: Promotion, Fruit Product Processing

บทนำ

สินค้าเกษตร (Agricultural Commodity) คือผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากการกสิกรรมการประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้และผลพลอยได้ของผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร ใช้เป็นอาหารสัตว์ หรือนำมาแปรรูปเป็นอาหารและอาหารสัตว์ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2557) ประเภทของสินค้านั้น ได้แก่ พืชไร่ พืชสวน ธัญพืช พืชผัก ปศุสัตว์ ประมง สินค้าเกษตรประเภทอาหาร รวมถึงสินค้าน้ำมันพืชประเภทอาหาร สำหรับสินค้าน้ำมันพืชประเภทผลไม้ ซึ่งเป็นสินค้านำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากผลไม้เป็นสินค้าที่มีแหล่งเพาะปลูกในทุกภูมิภาคของประเทศ จึงทำให้มีผลไม้ล้นตลาดในช่วง

ฤดูกาลการแปรรูปผลไม้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการถนอมอาหาร (Food Preservation) เพิ่มมูลค่า (Value Added) ให้กับอาหาร รวมถึงการเพิ่มความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์อาหาร ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้หลากหลายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาหารสำหรับเด็ก อาหารสำหรับผู้รักสุขภาพ อาหารสำหรับนักกีฬา อาหารสำหรับผู้ป่วยเฉพาะโรค เป็นต้น

ในช่วงฤดูกาลผลไม้ เกษตรกรต้องรวบรวมผลไม้เพื่อนำสู่ตลาดและขายให้ยังผู้บริโภคภายในประเทศ (ณัชนันท์ อัครเดชาพนิช และทตมัล แสงสว่าง, 2564) ซึ่งบางส่วนอาจส่งออกไปยังต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยจำนวนผลไม้ที่ออกสู่ตลาดในช่วงฤดูกาลนั้นมีจำนวนมาก และเกินความต้องการของผู้บริโภค (Yongxing, 2561) ระบบการแปรรูปย่อมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้มีการเก็บรักษาสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ได้นานขึ้น เนื่องจากการแปรรูปผลไม้เป็นการแปรสภาพผลไม้ และทำให้ผลไม้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของผู้บริโภค หรือผู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งการแปรรูปสินค้าเกษตรจะก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ทั้งทางด้านรูปร่าง เวลา และความสามารถในการเป็นเจ้าของได้ นอกจากนี้ระบบการแปรรูปสินค้าเกษตร ยังทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ในตัวผลิตภัณฑ์ และที่สำคัญยังมีส่วนช่วยในการสร้างงาน การรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าผลผลิต และการเป็นแหล่งรองรับปริมาณผลผลิตเกษตรที่เป็นส่วนเกินจากปริมาณความต้องการของตลาดอีกด้วย (Yongxing, 2561)

จากการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ข้างต้นนั้น ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการแปรรูปผลไม้ดังกล่าว โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตร ตามมาตรา 81(1)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้การขายพืชผลทางการเกษตรในราชอาณาจักรในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (1) การขายผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งเกิดจากการนำพืชผลทางการเกษตรไม่ว่าจะเป็นลำต้น กิ่ง ใบ เปลือก หน่อ ราก เหง้า ดอก หัว ฝัก เมล็ด หรือส่วนอื่น ๆ ของพืช มาจัดทำโดยปรุงแต่งด้วยการใส่สารปรุงรสหรือสารกันเสีย หรือสารอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกันและผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวยังคงลักษณะเป็นพืชผลทางการเกษตรที่อยู่ในสภาพสด หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียในระหว่างขนส่ง หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียเพื่อการขายปลีกหรือขายส่ง ทั้งนี้ เฉพาะที่บรรจุกระป๋องภาชนะ หรือหีบห่อ ที่ผนึกในลักษณะมั่นคง จากคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ดังกล่าวนั้น ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ ได้แก่ การทำให้แห้ง การดอง การใช้ความเย็น การใช้รังสี การใช้ความร้อน การใช้วัตถุเจือปนในอาหาร ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

จากข้อบังคับของกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น ประเด็นปัญหาคือเนื่องด้วยรัฐบาลสนับสนุนให้เกษตรกรไทยปลูกผลไม้และแปรรูปผลไม้ เพื่อจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของการเสียภาษีตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ค่อนข้างจำกัดและไม่แพร่หลายตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล นอกจากนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และที่สำคัญเกษตรกรยังประสบปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ที่ออกในช่วงฤดูกาลมีจำนวนมาก และเกิน

ความต้องการของผู้บริโภค ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเสียหายและผลกระทบ ซึ่งบางรายต้องขาดทุนจำนวนมาก และเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น หรือบางรายกลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว

ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงทำการศึกษาถึงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรให้แปรรูปผลไม้เกษตรประเภทผลไม้ออกสู่ตลาด ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์

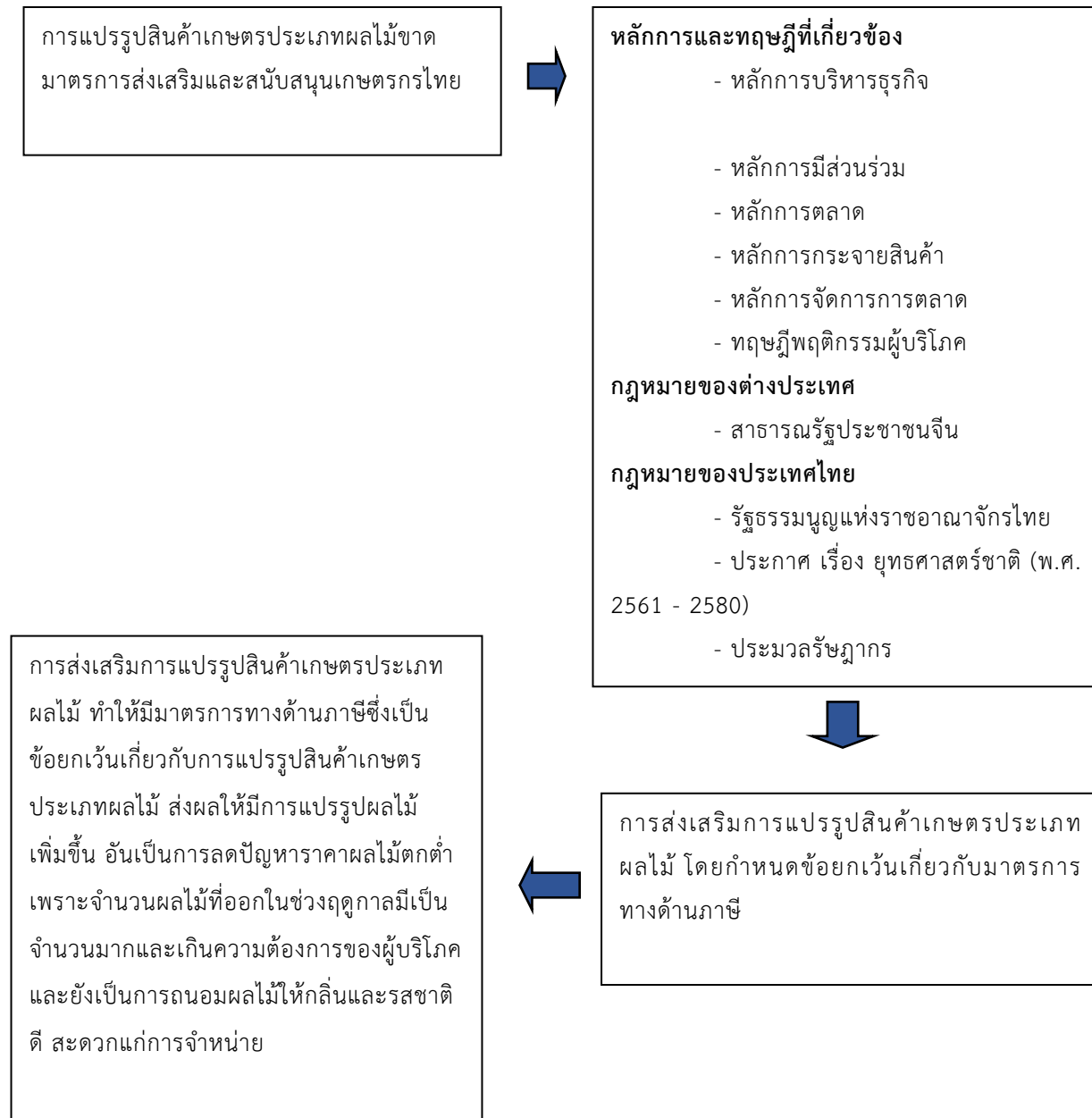
1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้
2. เพื่อศึกษาถึงการวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อจัดทำรูปแบบการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

สมมติฐานการวิจัย

การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เพื่อให้เกษตรกรไทยแปรรูปผลไม้จำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรการทางด้านภาษี เป็นการส่งเสริมจำนวนเกษตรกรไทยให้แปรรูปผลไม้เพิ่มขึ้น อันเป็นการลดปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ออกในช่วงฤดูกาลมีจำนวนมากและเกินความต้องการของผู้บริโภค และยังเป็นการถนอมผลไม้ให้กินและรสชาติดี สะดวกแก่การจำหน่าย

กรอบแนวความคิดงานวิจัย

การแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ทำให้เกษตรกรแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้เพิ่มขึ้น อันเป็นการลดปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ออกในช่วงฤดูกาลมีจำนวนมากและเกินความต้องการของผู้บริโภค และยังเป็นการถนอมผลไม้ให้กินและรสชาติดี สะดวกแก่การจำหน่าย แต่ที่เป็นปัญหาก็คือ เนื่องด้วยมาตรการทางด้านภาษีที่กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ จึงทำให้เกษตรกรกังวลและหลีกเลี่ยงการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้เพื่อไม่ต้องแบกรับภาระภาษี จึงนิยมนำในรูปแบบผลไม้สด ดังนั้น การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ด้วยการกำหนดข้อยกเว้นมาตรการทางด้านภาษี ย่อมส่งผลให้การส่งเสริมเกษตรกรไทยให้แปรรูปผลไม้เพิ่มขึ้น อันเป็นการลดปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ออกในช่วงฤดูกาลมีเป็นจำนวนมากและเกินความต้องการของผู้บริโภค และยังเป็นการถนอมผลไม้ให้กินและรสชาติดี สะดวกแก่การจำหน่าย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 2 คน (2) เกษตรกร จำนวน 3 คน (3) ผู้ประกอบการ จำนวน 3 คน (4) ผู้บริโภค จำนวน 3 คน ทั้งนี้ การวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากความเชี่ยวชาญในเรื่องการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้ โดยมีการทวนสอบคุณภาพของข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลที่สัมภาษณ์จากกลุ่มที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์ทีละกลุ่มเพื่อเช็คข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่ง

วิธีรวบรวม ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ รายงานวิจัย ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยการประชุมและสัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความ เกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ พบว่าในปัจจุบันผลไม้ที่ออกในช่วงฤดูกาลของประเทศไทยนั้นมีหลายประเภท โดยมีพื้นที่ปลูกไม้ผลตามภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีกว่า 9.68 ล้านไร่ ซึ่งผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นที่นิยมบริโภคในต่างประเทศจำนวน 10 ชนิด เช่น ลำไย ทุเรียน มังคุด ลิ้นจี่ มะม่วง ส้มโอ เงาะ สับปะรด มะพร้าว น้ำหอม มะขาม เป็นต้น และไม้ผลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในอนาคตหรือเป็นไม้ผลท้องถิ่นหรือพื้นเมือง มีการบริโภคภายในประเทศมากกว่าการส่งออก เช่น กระเทียม ขมิ้น พริก หน่อ ฝรั่ง ลองกอง ลางสาด สลัด ขนุน มะนาว องุ่น และกล้วย เป็นต้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ในช่วงฤดูกาลนั้น ผลไม้มีการออกผลผลิตเป็นจำนวนมาก และเกินความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งปัญหานี้ เกษตรกรจึงได้เลือกใช้วิธีการแปรรูปผลไม้ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการแปรรูปผลไม้ยังมีข้อจำกัดในด้านของกฎหมาย เนื่องด้วยตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตร ตามมาตรา 81(1)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้การขายพืชผลทางการเกษตรในราชอาณาจักรในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (1) การขายผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งเกิดจากการนำพืชผลทางการเกษตรไม่ว่าจะเป็นลำต้น กิ่ง ใบ เปลือก หน่อ ราก เหง้า ดอก หัว ฝัก เมล็ด หรือส่วนอื่น ๆ ของพืช มาจัดทำโดยปรุงแต่งด้วยการใส่สารปรุงรสหรือสารกันเสีย หรือสารอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกันและผลิตภัณฑ์อาหารดังกล่าวยังคงลักษณะเป็นพืชผลทางการเกษตรที่อยู่ในสภาพสด หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียในระหว่างขนส่ง หรืออยู่ในลักษณะที่รักษาสภาพไว้เพื่อมิให้เสียเพื่อการขายปลีกหรือขายส่ง ทั้งนี้ เฉพาะที่บรรจุกระป๋องภาชนะ หรือหีบห่อ ที่ฉีกในลักษณะมั่นคง (กรมสรรพากร, 2564) จากคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ดังกล่าวนั้น ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ ได้แก่ การทำให้แห้ง การดอง การใช้ความเย็น การใช้รังสี การใช้ความร้อน การใช้วัตถุเจือปนในอาหาร ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางด้านภาษีในการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ พบว่าเมื่อคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตร ตามมาตรา 81(1)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร ที่กำหนดให้การขายพืชผลทางการเกษตรในราชอาณาจักร และจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีแปรรูปสินค้าเกษตร

ประเภทผลไม้ จึงถือว่าภาษีทางอ้อม ซึ่งเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากผู้บริโภค เมื่อขายสินค้าและบริการต่างๆ โดยเป็นภาษีที่สามารถผลักภาระทางภาษีทั้งหมด หรือบางส่วนไปยังผู้ซื้อหรือผู้บริโภค เป็นผู้รับชำระภาษีอากรแทนผู้ขาย

หากวิเคราะห์การแปรรูปผลไม้ จะเห็นได้ว่า เนื่องด้วยการแปรรูปผลไม้เป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้ผลไม้เน่าเสียได้หลายวัน บางอย่างเก็บได้เป็นเดือน และบางอย่างเก็บได้เป็นปีโดยยังเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งการแปรรูปนั้นมีหลายประเภท เช่น การแปรรูปให้อยู่ในสภาพของแยม ทอด อบ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งของการเพิ่มมูลค่าผลไม้ และยังเป็นการทำให้บริโภคมียืดหยุ่นในการเลือกบริโภคสินค้าได้หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้การแปรรูปยังเป็นสิ่งที่ทำให้การนำทุกส่วนของผลไม้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ต้องทำลายหรือทิ้ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีในกรณีที่มีการแปรรูปผลไม้ ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังหลีกเลี่ยงการแปรรูปและใช้วิธีอื่นแทนการแปรรูป โดยเฉพาะวิธีการขายผลไม้สด ในประเด็นนี้ ปัญหาเดิมจึงเกิดขึ้นในทุกช่วงฤดูกาลของผลไม้ เพราะเมื่อผลไม้มีการออกในช่วงฤดูกาลจำนวนมาก ย่อมเกินความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผลไม้ล้นตลาด และผลที่ตามมาคือ ผลไม้มีราคาถูก เพราะมีปริมาณที่มากเกินไป ความต้องการ ปัญหาต่อมาคือ แม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐจะช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องของผลไม้ที่มีมากในช่วงฤดูกาลโดยการนำออกขายไปยังตลาดต่างประเทศ แต่ปัญหายังคงพบว่ามีผลไม้หลายประเภทที่ไม่สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ ภาระดังกล่าวจึงตกอยู่กับเกษตรกร

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เห็นได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดคำว่าสินค้าอินทรีย์ หมายถึงสินค้าที่มีกระบวนการผลิต แปรรูป และจำหน่าย ที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ GB/T19630-2011 ของจีน ซึ่งระหว่างการผลิตจะต้องไม่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโต สารเติมแต่งอาหารสัตว์ที่สังเคราะห์ทางเคมี เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2562 จีนได้ออกใบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยหน่วยงาน National Certification and Accreditation Administration of the P.R.C. (CNCA) จำนวน 21,764 ฉบับ แบ่งเป็นหนังสือรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศจีน 21,336 ฉบับ และหนังสือรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับต่างประเทศ 410 ฉบับ ซึ่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่จีนออกใบรับรอง แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) ประเภทธัญพืช ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง (2) ประเภทผัก ได้แก่ มะเขือเทศ พริก แตงกวา (3) ประเภทผลไม้ ได้แก่ แอปเปิ้ล ลูกพีช กีวี (4) ประเภทถั่ว ได้แก่ ถั่ว เมล็ดชา ถั่วลิสง โดยในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้นจนถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 5 ของประเทศที่มีการปลูกพืชเกษตรอินทรีย์มากที่สุดในโลก โดยผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของจีนยังหมายรวมถึงธัญพืชประเภทซีเรียล เห็ดชนิดรับประทาน ใบชา น้ำมันบริโภค สุรา และเครื่องดื่มด้วย ซึ่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรขั้นต้น (Primary Agricultural Products) ขณะที่สินค้าอินทรีย์ที่ไม่ใช่อาหาร เช่น สินค้าประเภทผ้าฝ้าย ผ้าลินิน เสื้อผ้า อาหารสัตว์ และยาสมุนไพร เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เนื่องด้วยในปัจจุบันการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องราคาและการเก็บรักษาที่สามารถเก็บรักษาได้นานกว่าผลไม้สด และด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาทำให้ถูกนำมาใช้ในการแปรรูปผลไม้ ผลไม้จึงมีสี กลิ่น รสชาติ ไม่แตกต่างจากผลไม้ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคเองให้ความสนใจ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลาดผลไม้แปรรูปจะได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แต่ด้วยข้อจำกัดของมาตรการทางด้านภาษีพบว่าเกษตรกรกังวลกับเรื่องดังกล่าว ส่วนหนึ่งทำให้ยอดการผลิตผลไม้แปรรูปมีจำนวนไม่มาก ทำให้พบปัญหาเกี่ยวกับสินค้าผลไม้ที่ออกในช่วงฤดูกาลล้นตลาด อย่างไรก็ตามหากมีส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลไม้ ย่อมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกสินค้าที่มีประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น

การส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ นั้น ซึ่งสอดคล้องตามที่ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 4. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 4.1 การเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาเกษตร ชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของหลักการตลาด ซึ่งมีหลักการพื้นฐานว่าหลักอุปสงค์และหลักอุปทาน คือ อุปสงค์เป็นปริมาณความต้องการสินค้า ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยความต้องการดังกล่าวนี้ต้องเป็นความต้องการที่สามารถจ่ายได้ หรือต้องเป็นอุปสงค์ที่มีศักยภาพ โดยทั่วไปมักใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับระดับราคา โดยอุปสงค์จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับราคา กล่าวคือ เมื่อระดับราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ความต้องการสินค้าชนิดนั้นจะลดลง ส่วนอุปทานคือ ปริมาณเสนอขายสินค้า ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง อุปทานในที่นี้อาจใช้หมายถึง หน่วยผลิต ผู้ผลิต ก็ได้ โดยปริมาณอุปทานจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับราคา กล่าวคือ เมื่อระดับราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ผู้ขายจะยินดีเสนอขายสินค้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้น เช่นนี้เมื่อปัจจัยสำคัญในการกำหนดว่าสินค้าเกษตรนั้นสามารถส่งออกหรือนำไปขายที่ใด ความต้องการตลาดเป็นไปในทิศทางใด เกษตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ การกระสินค้าเกษตรไปสู่ตลาดโลกจะต้องทราบถึงหลักอุปสงค์และอุปทานนั้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางด้านภาษีในการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เนื่องด้วยรัฐบาลได้สนับสนุนให้เกษตรกรไทย ปลูกผลไม้และแปรรูปผลไม้ เพื่อจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของการเสียภาษีตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ยังคงค่อนข้าง

จำกัดและไม่แพร่หลายตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล นอกจากนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และที่สำคัญเกษตรกรยังต้องประสบปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ที่ออกในช่วงฤดูกาลมีเป็นจำนวนมาก และเกินความต้องการของผู้บริโภค ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเสียหายและผลกระทบ ซึ่งบางรายต้องขาดทุนจำนวนมาก และเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น หรือบางรายกลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ดังนั้น การมีข้อยกเว้นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ย่อมส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลไม้และเพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกสินค้าที่มีประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น

การส่งเสริมให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ โดยกำหนดให้มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตลาดสินค้าเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งรวมถึงการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ด้วย ซึ่งในจีนนั้นได้กำหนดคำว่า สินค้าอินทรีย์ หมายถึงสินค้าที่มีกระบวนการผลิต แปรรูป และจำหน่าย ที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ GB/T19630-2011 ของจีน ซึ่งระหว่างการผลิตจะต้องไม่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ย สารควบคุมการเจริญเติบโต สารเติมแต่งอาหารสัตว์ที่สังเคราะห์ทางเคมี เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2562 จีนได้ออกใบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยหน่วยงาน National Certification and Accreditation Administration of the P.R.C. (CNCA) จำนวน 21,764 ฉบับ แบ่งเป็นหนังสือรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศจีน 21,336 ฉบับ และหนังสือรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับต่างประเทศ 410 ฉบับ

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ พบว่าการแปรรูปผลไม้ไม่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระด้านภาษีให้แก่เกษตรกร และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่สนับสนุนให้เกษตรกรไทยแปรรูปผลไม้ในช่วงฤดูกาลที่มีผลไม้ออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากและเกินความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขดังนี้

(1) ปัญหาเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เนื่องด้วยในปัจจุบันการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะราคาและการเก็บรักษาที่สามารถเก็บรักษาได้นานกว่าผลไม้สด และด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาทำให้ถูกนำมาใช้ในการแปรรูปผลไม้ ผลไม้จึงมีสี กลิ่น รสชาติ ไม่แตกต่างจากผลไม้ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคเองให้ความสนใจ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรเสนอให้มีข้อยกเว้นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เพราะการยกเว้นดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรไทย และเป็นการส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลไม้เพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกสินค้าที่มีประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น

(2) ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางด้านภาษีในการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เนื่องด้วยรัฐบาลได้สนับสนุนให้เกษตรกรไทย ปลูกผลไม้และแปรรูปผลไม้ เพื่อจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ด้วยข้อจำกัดของการเสียภาษีตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 ส่งผลให้การแปรรูปผลไม้ยังคงค่อนข้างจำกัดและไม่แพร่หลายตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล นอกจากนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และที่

สำคัญเกษตรกรยังต้องประสบปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ เพราะจำนวนผลไม้ที่ออกในช่วงฤดูกาลมีเป็นจำนวนมาก และเกินความต้องการของผู้บริโภค ส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเสียหายและผลกระทบ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับข้อยกเว้นการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในกรณีการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ และเสนอให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกนโยบายส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ และนโยบายเรื่องการส่งออกสินค้าผลไม้แปรรูป

(3) ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ เป็นการศึกษาเฉพาะมาตรการทางด้านภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถือว่าเป็นข้อจำกัดและทำให้การแปรรูปสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ไม่เป็นที่แพร่หลาย และไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งยังไม่ได้ศึกษาคครอบคลุมถึงมาตรการทางด้านภาษีเกี่ยวกับการส่งออกสินค้าผลไม้แปรรูป รวมถึงการส่งเสริมการส่งออกสินค้าผลไม้แปรรูปจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันถือว่าเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าเกษตรประเภทผลไม้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2564). คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 28/2535 เรื่อง การขายพืชผลทางการเกษตร ตาม มาตรา 81(1)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.rd.go.th/3608.html>
- ณัชนันท์ อัครเดชาพนิช และ ทตมัล แสงสว่าง. (2564). การวิเคราะห์หาต้นทุนและผลตอบแทน จากการลงทุนปลูกอ้อยของชาวไร่อ้อยในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดขอนแก่น ปีการเพาะปลูก 2562/2563. วารสารมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(2), 15-28.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2557). มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9028-2557: การตามสอบสินค้าเกษตรและอาหาร : หลักการและแนวทางสำหรับการออกแบบระบบการตามสอบและการนำไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Yongxing, Huang (2561). การศึกษาปัญหาของผู้ดำเนินการของธุรกิจส่งออกทุเรียนไปประเทศจีนที่มีผลต่อลักษณะบางประการของผู้ประกอบการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ).